

PATVIRTINTA
Valstybinės augalininkystės tarnybos
prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus
2016 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. A1-366

SĖKLŲ MĖGINIŲ ĖMIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sėklų mėginių ėmimo metodika (toliau – metodika) nustato reikalavimus sėklos siuntoms bei sėklų mėginių ėmimui, taip pat mėginių paruošimo ir siuntimo laboratoriniams tyrimams tvarką.

2. Metodika skirta Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Augalininkystės tarnyba) Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorijos (skyriaus) (toliau – laboratorija) bei regioninių skyrių valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai), kurie įgalioti imti sėklų mėginius iš sėklos siuntų, ir fiziniams bei juridiniams asmenims, formuojantiems sėklų siuntas, iš kurių imami mėginiai.

II SKYRIUS SĄVOKOS

3. Metodikoje vartojamos sąvokos:

3.1. **Apdorotos sėklos** – sėklos, paveiktos cheminiais, maistiniais, hormoniniais ar biologiniais preparatais, įskaitant mikroorganizmus, naudojant drėkinimo ir džiovavimo technologijas, taip pat įvairių formų energiją (šilumą, spinduliuotę, elektros energiją ir magnetizmą). Nuo sėklos apdoravimo būdo sėklos dydis, forma ar svoris nepriklauso.

3.2. **Dengtos sėklos** – sėklos, padengtos medžiaga, kurioje gali būti pesticidų, dažų, ar kitų priedų.

3.3. **Įgaliotasis mėginių ėmėjas** – asmuo, turintis Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos leidimą imti sėklos mėginius iš sėklos siuntų.

3.4. **Kartotinis mėginys** – iš to paties sudėtinio mėginio kaip ir laboratorinis mėginys paruoštas papildomas mėginys, saugomas tam tikrą laiką arbitražo tikslais.

3.5. **Mėginių plombavimas** – tekstilinių, popierinių ar polietileninių maišelių, kuriuose

laikomi mėginiai, uždarymas tokiu būdu, kad jų nebūtų galima atidaryti nepažeidžiant plombos.

3.5¹. **Nedidelės sėklų siuntos** – labai vertingų sėklų siuntos, kai standartinio dydžio pristatomojo mėginio sudarymas gali turėti didelės įtakos likusiam sėklos siuntos kiekiui. Labai vertingos sėklos, pavyzdžiui, yra hibridinės daržovių sėklos, kurios parduodamos vienetais, arba sėklos, kurios neparduodamos, o naudojamos moksliniams tyrimams ar aukštesnės reprodukcijos sėklos gamybai.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

3.6. **Oficialusis mėginių ėmėjas** – Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos specialistas, turintis teisę imti mėginius iš sėklos siuntų.

3.7. **Pirminis sėklos ėminys** – nedidelis sėklos kiekis, paimamas iš siuntos vienu ėmimo veiksmu.

3.8. **Pristatomasis sėklos mėginys** – mėginys, pristatomas į laboratoriją sėklos siuntos kokybei nustatyti. Tai gali būti visas sudėtinis mėginys arba jo dalis. Pristatomasis sėklos mėginys gali susidėti iš sėklos dalių, kurių fasuotė priklauso nuo tyrimo tikslo.

3.9. **Sėklos mėginio dalis** – vienu iš Sėklos mėginių ėmimo metodikoje aprašytų būdų sumažintas mėginys.

3.10. **Sėklos sertifikatas** – Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos išduodamas dokumentas, kuriuo patvirtinama augalo botaninė rūšis, sertifikuotos sėklos veislė, kategorija ir atitiktis teisės aktų nustatytiems reikalavimams.

3.11. **Sėklos siunta** – tam tikras vienodos kokybės sėklos kiekis.

3.12. **Sėklos su apsaugine plėvele** – sėklos, padengtos vienu augalų apsaugos preparato sluoksniu, sudarančiu apsauginę plėvelę. Sėklos išlaiko formą, o dydžio ir svorio pokytį galima nustatyti matuojant ir sveriant.

3.13. **Sėklų granulės** – cilindriški elementai, kuriuose yra viena ar daugiau sėklų.

3.14. **Sėklų juostelė** – siaura juostelė iš popieriaus ar kitos irios medžiagos, kurioje sėklos yra išbarstytos, išdėstytos grupėmis arba viena eile.

3.15. **Sėklų kamuolėliai** – rutuliški elementai, kuriuose paprastai yra viena sėkla, o rutulėlio forma nerodo pačios sėklos dydžio ir formos.

3.16. **Sėklų lakštas** – platus lapas iš popieriaus ar kitos irios medžiagos, kuriame sėklos yra išdėstytos eilėmis, grupėmis ar bet kaip išbarstytos per visą lapo plotą.

3.17. **Sudėtinis mėginys** – mėginys, sudarytas sumaišius pirminius mėginius.

3.18. **Tiriamasis sėklos mėginys** – visas pristatomasis sėklos mėginys arba mėginio dalis, skirta vienam sėklos tyrimui atlikti. Jis turi būti ne mažesnio svorio, negu nurodyta tyrimui.

3.19. **Ženklinimas** – žodžių, duomenų, prekių ženklų, prekių rūšių pavadinimų, iliustruojamosios medžiagos arba simbolių pateikimas ant bet kokios rūšies pakuotės ir (arba) fasuotės, taip pat dokumentuose, pranešimuose, etiketėse, lentelėse ar apvaduose.

III SKYRIUS BENDRIEJI SĖKLOS SIUNTOS REIKALAVIMAI

PIRMASIS SKIRNIS SIUNTOS PARUOŠIMAS

4. Mėginių ėmimo metu sėklos siunta turi būti kiek įmanoma vienalytiškesnė – priemaišų kiekis turi būti minimalus.

5. Kilus abejonėms dėl siuntos vienalytiškumo, oficialusis mėginių ėmėjas ir įgaliotasis mėginių ėmėjas (toliau – mėginių ėmėjas), vadovaudamasis metodikos VII skyriuje nustatyta tvarka, turi paimti atskirus mėginius nevienalytiškumo tyrimui ir išsiųsti į laboratoriją ištirti.

6. Jei laboratorija nustato, kad siunta nevienalytė, turi būti atsisakyta imti mėginius.

7. Sėklos siunta turi būti sufasuota atitinkamose fasuotėse (didmaišiuose, konteineriuose, dėžėse ar medžiaginiuose, popieriniuose, polipropilenuose maišuose), kurios nekenktų sėklai ir būtų švarios, kad būtų išvengta sėklų užteršimo.

8. Fasutės su sėklomis turi būti plombuojamos. Priklausomai nuo fasuotės, plombavimas gali būti tiesioginis, uždarant fasuotę specialia plomba, kurios neįmanoma atidaryti ar pro ją prasiskverbti jos nesugadinus, arba netiesioginis, kai fasuotė uždaroma nenaudojant plombos.

9. Tiesioginio plombavimo būdai:

9.1. kai plomba užspaudžiama replėmis;

9.2. kai plomba užspaudžiama pirštais;

9.3. naudojant užveržimo juostą;

9.4. naudojant lipdukus, lipnias juostas ar lipnias etiketes.

10. Netiesioginio plombavimo būdai:

10.1. naudojant savaime užsidarančias fasuotes;

10.2. plombavimas persiuvant etiketę;

10.3. plombavimas persiuvant fasuotę, be plombos siūlės galuose.

11. Užplombavus fasuotę, ji turi būti ženklinama oficialiomis Augininkystės tarnybos etiketėmis, kurios gali būti trijų tipų:

11.1. neplyštančios, pagamintos iš neplyštančios medžiagos ir prie fasuočių gali būti pririšamos arba persiuvamos;

11.2. lipnios, kurios gali būti tiesiogiai priklijuojamos prie fasuotės;

11.3. kai ženklinama tiesiogiai ant fasuotės – etiketė su nepilna informacija atspausdinama tiesiogiai ant fasuotės, o fasuotes papildžius atspausdinama likusi reikalinga informacija – siuntos numeris ir papildoma informacija apie siuntą.

12. Etiketėje turi būti nurodoma informacija, pateikta Privalomųjų rinkai tiekiamos grikių sėklos kokybės reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 374 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos grikių sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Privalomųjų rinkai tiekiamos javų sėklos kokybės reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 274 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos javų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Privalomųjų rinkai tiekiamos pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 382 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos pašarinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Privalomųjų aliejinių ir pluoštinių augalų sėklos kokybės reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. 381 „Dėl Privalomųjų aliejinių ir pluoštinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Privalomųjų rinkai tiekiamos gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos kokybės reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 218 „Dėl Privalomųjų rinkai tiekiamos gėlių, kai kurių daržovių bei prieskoninių ir vaistinių augalų sėklos kokybės reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Privalomieji kokybės reikalavimai).

13. Jei keičiamas etiketėje nurodytas siuntos identifikavimo numeris, buvusi etiketė turi būti nuimama, o vietoj jos pritvirtinama nauja. Siuntos identifikavimo numeris turi būti nurodytas ant etiketės, pritvirtintos prie fasuotės, kurios nebūtų galima nuplėšti ar pakeisti kita etikete, nepaliekant pažeidimo požymių.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

14. Fasuočių gali būti plombuojamos ir ženklinamos prieš arba po mėginių ėmimo. Jei fasuočių plombuojama ir ženklinama iki mėginių ėmimo, sėklos mėginių ėmėjas turi patikrinti, ar visos fasuočių yra užplombuotos ir paženklintos atitinkamai pagal reikalavimus. Priešingu atveju mėginių ėmėjas privalo užplombuoti ir paženklinti kiekvieną sėklos siuntos fasuočių iš karto po mėginių ėmimo.

15. Jei fasuočių negali būti užplombuotos, mėginiai neimami.

16. Jei imant mėginius tenka pažeisti plombą, fasuočių turi būti pakartotinai užplombuota.

17. Sėklos siunta turi būti išdėstyta taip, kad kiekviena sėklos siuntos dalis, būtų lengvai

prieinama.

ANTRASIS SKIRSNIS SIUNTOS SVORIAI

18. Siuntos svoris Tarptautinės sėklų tyrimų asociacijos (toliau – ISTA) sertifikatui gauti negali viršyti tam tikrai augalo rūšiai nustatyto svorio, nurodyto metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelėse. Leidžiamas 5 proc. nukrypimas, išskyrus atvejus, kai:

18.1. sėklos vežamos palaidos dideliuose konteineriuose;

18.2. sėklos siunta suformuota iš sėklų kamuolėlių, granuliu, juostelių ar lakštų, kuriuose maksimalus sėklų skaičius neviršija 1 000 000 000 (10 000 vienetų po 100 000). Tokios siuntos svoris, įskaitant sėklų apvalkalus, negali viršyti 40 000 kg, tačiau leidžiamas iki 5 proc. nukrypimas (neviršijant 42 000 kg);

18.3. *Poaceae* (miglinių) šeimos augalų sėklos siunta fasuojama ūkio subjekto, turinčio leidimą fasuoti dideles sėklų siuntas;

18.4. *Poaceae* (miglinių) šeimos augalų sėklos siunta fasuojama ūkio subjekto, kuris pateikė prašymą leisti fasuoti dideles sėklų siuntas.

19. Apdorotų sėklų ir sėklų su apsaugine plėvele siuntoms taikomi svorio reikalavimai taip pat pateikti metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelėse, tačiau neįskaitant sėklų apdorojimui ir dengimui naudotų medžiagų svorio.

20. Siuntos svoris Sėklos sertifikatui gauti negali viršyti Privalomuosiuose kokybės reikalavimuose tam tikrai augalo rūšiai nustatyto svorio.

21. Jei sėklos siuntos svoris viršija nustatytąjį, turi būti formuojamos atskiros siuntos, neviršijančios nustatyto siuntos svorio. Kiekvienai tokiai siuntai turi būti suteikiamas atskiras siuntos numeris.

IV SKYRIUS PIRMINIŲ SĖKLOS ĖMINIŲ ĖMIMO REIKALAVIMAI

PIRMASIS SKIRSNIS PIRMINIŲ SĖKLOS ĖMINIŲ ĖMIMAS IŠ SĖKLOS SIUNTOS, KAI SĖKLA YRA FASUOTĖSE

22. Apskaičiuojant pirminių ėminių skaičių ir jų dydį, turi būti laikomasi ėminių ėmimo dažnių, pateiktų metodikos IV skyriaus ketvirtajame skirsnyje, bei užtikrinama, kad išsiuntus į laboratoriją konkreitiems tyrimams atlikti reikalingą minimalų sėklos kiekį, liktų pakankamas sėklos kiekis kartotiniam mėginiui, jei sėklos savininkas jo pageidautų.

23. Pirminiai ėminiai turi būti imami maždaug vienodo dydžio, nepriklausomai nuo to, iš

kurios siuntos fasuotės ar fasuotės vietos jie imami.

24. Kai sėklos siunta sufasuota, fasuotės pirminiams ėminiams imti turi būti pasirenkamos atsitiktine tvarka arba pagal tam tikrą planą. Pirminiai ėminiai turi būti imami iš viršutinės, vidurinės ir apatinės fasuotės dalies, bet nebūtinai daugiau kaip iš vienos vietos fasuotėje, jei metodikos 1 ir 2 lentelėse nenustatyta kitaip.

25. Kai sėkla yra palaida arba didelėse fasuotėse, pirminiai ėminiai imami iš atsitiktine tvarka pasirinktų vietų.

26. Siuntos fasuotės turi būti atidarytos arba pradurtos, kad būtų galima paimti pirminį ėminį. Atrinktos fasuotės privalo būti uždarytos arba jų turinys perkeltas į naujas fasuotes.

27. Jei sėklą numatyta sufasuoti į specialias fasuotes (mažas, neperduriamas arba drėgmei nelaidžias), ėminiai turi būti imami prieš tai, kai sėkla perpilama į fasuotes arba fasavimo metu.

28. Ėminiai iš sėklos juostelių ar lakštų siuntos turėtų būti imami atsižvelgiant į juostelės bei lakšto dydį.

29. Pirminiams ėminiams imti turi būti pasirenkami tokie ėmimo įrankiai, kurie sėklų nežalotų ir neskirstytų jų pagal dydį, formą, tankumą, lukštingumą ar kitas kokybines savybes.

30. Visi įrankiai prieš naudojimą turi būti švarūs, kad neužterštų mėginio.

31. Jei fasuotės išdėstytos taip, jog mėginį galima paimti tik iš vienos fasuotės pusės, ėminių ėmimo įrankiai turi būti pakankamai ilgi, kad ties smaigaliu esanti ertmė pasiektų priešingą fasuotės pusę. Jei fasuotės išdėstytos taip, jog mėginį galima paimti iš skirtingų fasuotės pusių, ėminių ėmimo įrankiai turi būti tokio ilgio, kad ties smaigaliu esanti ertmė pasiektų ne mažiau kaip pusę fasuotės skersmens.

ANTRASIS SKIRSNIS PIRMINIŲ ĖMINIŲ ĖMIMO METODAI

Pirminių ėminių ėmimas ranka

32. Šis metodas yra tinkamiausias sėkloms, kurios gali būti sužalotos naudojant ėmiklius, pavyzdžiui, sėklos su sparneliais, labai sausas ar sėklos juostelėse bei lakštuose.

33. Imant ėminius rankomis iš fasuotės, visos vidinės fasuotės vietos turi būti lengvai prieinamos. Jei paprastai atidarius fasuotę ne visus jos sluoksnius galima pasiekti ranka, tokią fasuotę galima prakirpti, paimti ėminį, o fasuotėje buvusias sėklas perfasuoti.

34. Norint pasiekti visas vietas fasuotėje, ėminių ėmimo metu sėklos iš fasuotės gali būti iš dalies arba visiškai išpilamos.

35. Prieš imant ėminius, ranka turi būti švariai nuvaloma ir, jei reikia, atraitojamos rankovės.

36. Imant pirminius ėminius, ranka turi būti įkišama į fasuotę iki reikiamo gylio ir sugniaužus delną, kiek galima suglaudžiant pirštus, ištraukiama taip, kad pro pirštus neišbyrėtų sėklos.

37. Rankoje esančios sėklos turi būti išberiamos į surinkimo indą.

Pirminių ėminių ėmimas Nobbe ėmikliu

38. Šis ėmiklis naudojamas imant ėminius įstrižai ir tik iš tokių fasuočių, kurias galima perdurti ir ėmiklis pasiektų ne mažiau kaip pusę fasuotės skersmens.

39. Minimalus Nobbe ėmiklio vidaus skersmuo turi būti tokio pločio, kad sėklos bei įvairios priemaišos galėtų nekliudomai byrėti į mėginių ėmiklį.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

40. Imant pirminius ėminius Nobbe ėmikliu pastarasis įbedamas į fasuotę smaigaliu, pakeltu virš horizontalios plokštumos 30° kampu, išpjova turi būti į apačią.

41. Nobbe ėmiklis turi būti stumiamas tol, kol pasieks reikiamą fasuotės vietą ir tada apsukamas.

42. Lėtėjančiu judesiu Nobbe ėmiklis turi būti ištraukiamas iš fasuotės ir atsargiai stuktelėjamas, kad sėklos byrėtų tolygia srove.

43. Nobbe ėmikliu surinktas ėminys turi būti suberiamas į surinkimo indą.

Pirminių ėmimų ėmimas lazdos tipo ėmikliu

44. Priklausomai nuo lazdos tipo ėmiklio (pvz., movos tipo ėmiklis, spiralės tipo ėmiklis, ėmiklis su pertvaromis tarp išpjovų), jis gali būti naudojamas horizontaliai, įstrižai ir vertikalčiai.

45. Šio tipo ėmiklis turi išpjovas vamzdžio sienelėse, todėl ėmiklį uždariant yra didelė rizika pažeisti sėklas, įstrigusias tarp išpjovų kraštų. Mažiausia rizika pažeisti sėklas naudojantis lazdos tipo ėmikliu – imti javų, pievinių miglių, dobilų, kryžmažiedžių ir sėjamųjų linų sėklų ėminius.

46. Imant pirminius ėminius lazdos tipo ėmikliu, uždarytas lazdos tipo ėmiklis turi būti įkišamas į fasuotę ir švelniai spaudžiamas tol, kol jo smailusis galas pasieks reikiamą vietą.

47. Ėmiklis atidaromas ir lengvai stuktelėjamas, kad pilnai prisipildytų sėklų.

48. Pripildytas ėmiklis atsargiai uždaromas ir ištraukiamas iš fasuotės. Lazdos tipo ėmiklį reikia uždaryti itin atsargiai, kad nebūtų pažeistos sėklos.

49. Paimtas pirminis ėminys suberiamas į surinkimo indą.

Pirminių ėminių ėmimas urmo ėmikliu

50. Šio tipo ėmikliais galima paimti ėminus iš didesnių gylių, nei naudojant lazdos tipo ėmiklį, todėl ėminiai šiuo ėmikliu imami iš didelių fasuočių ar sėklos urmo.

51. Visoms augalų rūšims minimalus ėmiklio vidaus skersmuo turi būti apie 35 mm, o ilgis – 75 mm.

52. Norint paimti ėminį urmo ėmikliu, uždarytas ėmiklis turi būti įstumiamas į sėklas vertikalia padėtimi, kad smaigalys pasiektų reikiamą vietą.

53. Ėmiklis truktelėjamas atgal apie 10 cm arba pasukamas, priklausomai nuo ėmiklio sandarinimo sistemos.

54. Ėmiklis stuktelėjamas, kad prisipildytų talpykla, ir uždaromas, jei įmanoma. Vieni urmo ėmikliai gali būti uždaromi prieš ištraukiant, kiti negali būti uždaromi, todėl pripildyta talpykla ištraukiant būna atidaryta. Ėmiklį reikia uždaryti atsargiai, kad nebūtų pažeistos sėklos.

55. Pripildytas ėmiklis ištraukiamas iš fasuotės ir sėklos suberiamos į surinkimo indą.

TREČIASIS SKIRSNIS PIRMINIŲ SĖKLOS ĖMINIŲ ĖMIMAS IŠ SĖKLŲ SRAUTO

56. Norint išvengti rankinio ėminių ėmimo ir galimo fasuočių užplombavimo pažeidimo, pirminiai ėminiai gali būti imami iš sėklų srauto sėklų tvarkymo metu. Tokiu būdu ėminiai imami reguliariais intervalais, todėl tiksliau atspindi sėklos siuntą nei ėminių ėmimas iš atsitiktinai pasirinktų fasuotės vietų.

57. Ėminiai iš sėklų srauto gali būti imami specialiais rankiniais mėginių ėmimo prietaisais, pvz., Pelican prietaisu, arba automatiniais sėklos mėginių ėmikliais.

58. Jei ėminiai imami specialiais rankiniais mėginių ėmimo prietaisais, turi būti užtikrinta, jog šalia sėklų srauto bus pakankamai vietos, kad mėginių ėmėjas galėtų judinti prietaisą per visą sėklų skerspjūvio plotį ir imti ėminus reguliariais intervalais.

59. Imant ėminus automatinio ėmikliu, automatinis ėmiklis privalo būti patvirtintas tinkamu naudoti, vadovaujantis Įgaliojimų suteikimo ūkio subjektams imti sėklos mėginius automatiniais ėmikliais tvarkos aprašo, patvirtinto Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2014 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. A1-464 „Dėl Įgaliojimų suteikimo ūkio subjektams imti sėklos mėginius automatiniais ėmikliais tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka.

60. Ėminiai automatinio ėmikliu iš sėklų srauto imami automatiškai, naudojant laikmatį, kuris nustatomas taip, kad būtų pasiektas minimalus ėminių ėmimo dažnis, aprašytas metodikos

IV skyriaus ketvirtajame skirsnyje ir gautas reikiamo dydžio sudėtinis mėginys.

61. Ėminių ėmimas iš sėklų srauto turi atitikti šias sąlygas:

61.1. ėminiai turi būti imami paskutiniame sėklų tvarkymo etape, t. y. prieš fasuojant sėklas;

61.2. ėminys turi būti paimtas tolygiai per visą sėklų srauto skerspjūvio plotį;

61.3. sėklos, patekusios į prietaisą, neturi nuo jo atšokti;

61.4. prietaisai negali sėklų žaloti, skirstyti jų pagal dydį, formą, tankumą, lukštingumą ar kitas kokybines savybes.

KETVIRTASIS SKIRSNIS PIRMINIŲ SĖKLOS ĖMINIŲ ĖMIMO DAŽNIS

Pirminių ėminių ėmimo dažnis siuntoms, sudarytoms iš mažesnių kaip 15 kg talpos fasuočių

62. Imant pirminius ėminius iš mažesnių nei 15 kg talpos fasuočių, sėklų siuntos fasuotės turi būti sugrupuojamos į ėminių ėmimo vienetus – fasuotes, neviršijančias 100 kg, pvz., 20 fasuočių po 5 kg, 33 fasuotės po 3 kg, arba 100 fasuočių po 1 kg.

63. Jei fasuotės sveria daugiau nei 100 kg, ėminių ėmimo vienetų skaičius sėklos siuntoje turi būti apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Ėminių ėmimo vienetų skaičius} = (\text{fasuočių skaičius} \times \text{fasuotės svoris}) / 100.$$

64. Jei, vadovaujantis metodikos 63 punkte pateikta formule, ėminių ėmimo vienetų skaičių reikia apvalinti, gautas ėminių ėmimo vienetų skaičius turi būti padidintas iki sveiko skaičiaus.

65. Minimalus pirminių ėminių ėmimo dažnis pateiktas metodikos 1 lentelėje.

Minimalus pirminių ėminių ėmimo dažnis siuntoms, sudarytoms iš mažesnių kaip 100 kg (imtinei) fasuočių

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

66. Imant pirminius ėminius iš sėklos siuntos fasuočių, sveriančių nuo 15–100 kg (imtinei), sėklų siuntos fasuotės turi būti sugrupuojamos į ėminių ėmimo vienetus, neviršijančius 100 kg, ir turi būti vadovaujamosi metodikos 1 lentelė.

1 lentelė. Minimalus pirminių ėminių ėmimo dažnis siuntoms, sudarytoms iš mažesnių kaip 100 kg talpos (imtinei) fasuočių

Eil. Nr.	Fasuočių skaičius	Minimalus pirminių ėminių dažnis
1.	1–4	3 pirminiai ėminiai iš kiekvienos fasuotės
2.	5–8	2 pirminiai ėminiai iš kiekvienos fasuotės
3.	9–15	1 pirminis ėminys iš kiekvienos fasuotės
4.	16–30	15 pirminių ėminių iš siuntos, po vieną pirminį ėminį iš 15 skirtingų fasuočių
5.	31–59	20 pirminių ėminių iš siuntos, po vieną pirminį ėminį iš 20 skirtingų fasuočių
6.	60 ir daugiau	30 pirminių ėminių iš siuntos, po vieną pirminį ėminį iš 30 skirtingų fasuočių

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. A1-143.

Pirminių ėminių ėmimo dažnis sėklų srautui arba siuntoms, sudarytoms iš didesnių kaip 100 kg talpos fasuočių

67. Imant pirminius ėminus iš didesnių kaip 100 kg talpos fasuočių arba sėklų srauto, byrančio į fasuotes, turi būti laikomasi metodikos 2 lentelėje nurodytų minimalaus pirminių ėminių ėmimo dažnio.

2 lentelė. Pirminių ėminių ėmimo dažnis sėklų srautui, byrančiam į fasuotes, arba siuntoms, sudarytoms iš didesnių kaip 100 kg talpos fasuočių

Eil. Nr.	Siuntos dydis	Minimalus pirminių ėminių dažnis
1.	Iki 500 kg	Ne mažiau kaip 5 pirminiai ėminiai
2.	501–3000 kg	Vienas pirminis ėminys iš kiekvieno 300 kg, bet ne mažiau kaip 5 pirminiai ėminiai
3.	3001–20 000 kg	Vienas pirminis ėminys iš kiekvieno 500 kg, bet ne mažiau kaip 10 pirminių ėminių
4.	20 001 kg ir daugiau	Vienas pirminis ėminys iš kiekvieno 700 kg, bet ne mažiau kaip 40 pirminių ėminių

68. Jei ėminiai imami iš sėklos siuntos, kurią sudaro ne daugiau kaip 15 fasuočių, iš kiekvienos fasuotės turi būti imamas vienodas skaičius pirminių ėminių, nepriklausomai nuo fasuotės dydžio.

69. Jei ėminiai imami iš sėklų srauto, tai pirminių ėminių skaičius priklauso nuo srauto pralaidumo, siuntos dydžio, prietaisų, kuriais iš sėklų srauto imamas ėminys, prietaiso angos pločio.

Pirminių ėminių ėmimo dažnis dengtoms sėkloms

70. Imant pirminius ėminus iš sėklų kamuolėlių, granulių, juostelių, lakštų bei fasuočių, kuriose yra ne daugiau kaip 300 000 sėklų, sėklų kamuolėliai, granulės, juostelės, lakštai bei fasuotės privalo būti sugrupuoti į ėminių ėmimo vienetus taip, kad tokiam vienete būtų ne daugiau kaip 2 000 000 sėklų.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. A1-143.

71. Minimalus ėminių ėmimo dažnis dengtoms sėkloms pateiktas metodikos 1 lentelėje.

PENKTASIS SKIRSNIS SUDĖTINIO MĖGINIO SUDARYMAS

72. Sudėtinis mėginys gaunamas sujungiant pirminius ėminus, paimtus iš skirtingų sėklos siuntos vietų.

73. Kur įmanoma, imant mėginius, pirminiai sėklos ėminiai turi būti lyginami vienas su kitu.

74. Sudėtinis mėginys gali būti formuojamas tik tuo atveju, jei pirminiai ėminiai yra vienarūšiai. Jei ėminiai nevienarūšiai – mėginių ėmimas turi būti sustabdytas.

75. Kai pirminiai ėminiai supilami į indą, indo turinys gali būti laikomas sudėtinio mėginiu tik jei jis yra vienalytis. Nevienalytės sėklos negali būti naudojamas pristatomajam sėklos mėginiui gauti.

V SKYRIUS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO SUDARYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS SUDĖTINIO MĖGINIO MAŽINIMAS

76. Sudėtinis mėginys dažnai yra per didelis siūsti tiesiai į laboratoriją, todėl, norint paruošti tinkamo dydžio pristatomąjį mėginį, sudėtinis mėginys turi būti mažinamas.

77. Sudėtinio mėginio mažinimo procedūra dažniausiai atliekama sandėlyje. Jei sandėlio sąlygomis tinkamai sumaišyti ir sumažinti sudėtinį mėginį yra sunku, jis turi būti perduodamas laboratorijai, kur bus tinkamai sumažintas.

78. Savininkui pageidaujant kartotinių mėginių, ne vėliau kaip pirminių ėminių ėmimo metu kartotinis mėginys iš sudėtinio mėginio turi būti paruošiamas tokiu pat būdu, kaip ir

pristatomasis mėginys.

79. Prieš pradėdant mažinti sudėtinį mėginį, pirmiausia jis turi būti gerai išmaišomas.

80. Pristatomasis mėginys gaunamas keletą kartų padalijant sudėtinį mėginį pusiau arba sumaišant atsitiktine tvarka paimtas nedideles jo dalis taikant mechaninio dalytuvo arba rankinius sudėtinio mėginio mažinimo metodus, aprašytus atitinkamai metodikos V skyriaus antrajame ir trečiajame skirsniuose.

81. Jei padalijus sudėtinį mėginį ar jo dalis gaunamas per didelio svorio mėginys, jis turi būti dar kartą dalijamas, tačiau prieš tai jo likutis turi būti gerai išmaišomas.

82. Sudarant pristatomąjį mėginį drėgmės kiekiui nustatyti, pirmiausia turi būti sumaišomas sudėtinis mėginys, po to iš skirtingų vietų paimamos ne mažiau kaip trys mėginio dalys ir sujungiamos į vieną drėgnumo tyrimui reikiamo svorio mėginį. Ši procedūra turi būti atliekama kaip įmanoma greičiau, kad būtų išvengta mėginio drėgmės pokyčio.

83. Vieno mėginio mažinimo eigoje galima naudotis tik vienu metodu – arba mechaninio dalytuvo metodu, arba rankiniu sudėtinio mėginio mažinimo metodu. Naudojantis vienu iš sėklų kamuolėliams tinkamu dalytuvu, sėklos kritimo aukštis neturi viršyti 250 mm.

84. Dirbant su nevalyta ar lukštinga sėkla, mechaninio dalytuvo metodas gali būti netinkamas, ir tokiu atveju reikia taikyti rankinius sudėtinio mėginio mažinimo metodus.

ANTRASIS SKIRSNIS MECHANINIO DALYTUVO METODAS

85. Jei įmanoma, renkantis sudėtinio mėginio mažinimo metodą pirmenybė turi būti teikiama mechaninio dalytuvo metodui, nes, lyginant su rankiniais sudėtinio mėginio mažinimo metodais, šis metodas mažiau priklauso nuo individualių žmogaus veiksmų ir yra patikimesnis, ypač dalijant mėginius sandėlio sąlygomis.

86. Mechaniniu dalytuvu tinka dalyti visų rūšių sėklas, išskyrus kai kurias augalų rūšis, kurių sėklos labai lukštingos.

87. Dalytuvu mėginys turi būti padalijamas į dvi ar daugiau apytikriai lygias dalis.

88. Sudėtinį mėginį galima sumaišyti dalytuvu. Padalijus mėginį, gautas dalis reikia sujungti ir padalyti dalytuvu antrą kartą. Jei reikia – pakartoti dalijimą ir trečią kartą.

89. Sudėtinis mėginys mažinamas sėklą keletą kartų prapilant per dalytuvą ir kaskart pašalinant dalį jos kiekio. Toks mažinimo procesas tęsiamas tol, kol gaunamas tam tikrai augalo rūšiai reikalingo svorio, ne mažesnio už metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelėse nurodytą svorį, pristatomasis mėginys.

90. Mechaninio dalytuvo tipai:

90.1. Kūginis dalytuvas (Boerner tipo) sudarytas iš piltuvo, kūgio bei daugelio pertvarų, nukreipiančių sėklas į du vamzdžius, kuriais sėklos patenka į surinkimo indus. Kūginis dalytuvas laikomas tinkamu, jei jis sudarytas iš daugiau kaip 18 kanalų, kurie turi būti tokio pločio, kad sėklos bei įvairios priemaišos galėtų jais nekliudomai byrėti į dalytuvą.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

90.2. Dirvos tipo dalytuvas susideda iš piltuvo ir 18 aplink jį eile išdėstytų kanalų, kas antras nukreiptų į priešingas puses. Dirvos tipo dalytuvo kanalai turi būti tokio pločio, kad sėklos bei įvairios priemaišos galėtų jais nekliudomai byrėti į dalytuvą. Naudojant šio tipo dalytuvą, sėklos tolygiai paskirstomos pripylimo inde ir suberiamos į piltuvą tolygiu greičiu per visą piltuvo ilgį. Sėklos prabyra pro kanalus ir yra surenkamos dviejuose surinkimo induose.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

90.3. Išcentrinis dalytuvas (Gamet tipo) – jame sėklos piltuvu juda žemyn į negilų guminį puoduką ar išcentrinį barstytuvą. Elektros varikliui sukant išcentrinį dalytuvą, išcentrinės jėgos išmetamos sėklos nukrenta žemyn į indą, kuris padalytas stacionaria pertvara į dvi lygias dalis taip, kad maždaug pusė sėklų subyrėtų į vieną vamzdį, o kita pusė – į kitą. Norint gauti tikslūs rezultatus, pirmiausia sėklas reikia supilti į piltuvo centrą ir tik po to įjungti išcentrinį dalytuvą.

90.4. Rotacinis dalytuvas – sudarytas iš besisukančio vainikėlio, prie kurio pritvirtinta nuo 6 iki 10 surinkimo indų, vibruojančio lovelio ir piltuvo. Iš vibruojančio lovelio sėklos byra į įleidžiamąjį besisukančio vainikėlio cilindrą. Rotacinis dalytuvas turi būti įjungiamas tik tada, kai sėklos supilamos į piltuvą.

90.5. Reguluojamasis dalytuvas – susideda iš piltuvo ir žemiau jo esančio vamzdžio, kuris išskirsto piltuve patekusį sėklų srautą toliau esančio piltuvo vidiniame paviršiuje, kuris yra įmontuotas trečiojo piltuvo viduje. Visi piltuvai yra išdėstyti koncentriškai. Antrasis ir trečiasis piltuvai turi išpjovas ir gali būti pasukami vienas kito atžvilgiu, taip sumažinant išpjovas ir pro jas prabyrančią sėklų dalį. Abiejų piltuvų padėtis vienas kito atžvilgiu gali būti tiksliai reguliuojama, todėl galima gauti pageidaujamų dydžių mėginio dalis.

TREČIASIS SKIRSNIS RANKINIAI SUDĖTINIO MĖGINIO MAŽINIMO METODAI

Supaprastintas dalijimo pusiau metodas

91. Šiam metodui reikalingi įrankiai – padėklas ir į jį įstatomas vienodo dydžio kubeliais (kameromis) suskirstytas tinklelis.

92. Kamerų viršus yra atviras, o apačia išdėstyta šachmatine tvarka – kas antra kamera su

dugnu.

93. Padėklo ir tinklelio dydžiai turi būti pasirenkami priklausomai nuo sėklų stambumo ir nuo pristatomojo mėginio dydžio.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. A1-143.

94. Išmaišytas sudėtinis mėginys turi būti tolygiai pilamas ant tinklelio. Pakėlus tinklelį, apie pusę mėginio turi likti ant padėklo. Tokiu būdu sudėtinis mėginys nuosekliai dalijamas pusiau tol, kol gaunamas maždaug reikiamo, bet ne mažesnio dydžio pristatomasis mėginys.

Šaukšto metodas

95. Šis metodas turi būti taikomas tik mažesnėms nei *Triticum* spp. sėkloms, kurios būna vienasėklės, t. y. jose nebūna sudėtinių sėklos junginių.

96. Šaukšto metodo įrankiai – padėklas, mentelė tiesiai nupjautu galu ir šaukštas lygiais kraštais.

97. Sumaišytas mėginys turi būti tolygiai pilamas ant padėklo. Svarbu, kad po to padėklas nebūtų sukratytas.

98. Vienoje rankoje laikant šaukštą, kitoje – mentelę, ne mažiau kaip iš penkių atsitiktinai pasirinktų vietų paimami maži sėklos kiekiai. Turi būti paimamas toks sėklos kiekis, kad jo užtektų sudaryti reikiamo svorio pristatomąjį mėginį.

Rankomis dalijimo pusiau metodas

99. Šis metodas gali būti taikomas tik tam tikroms augalų rūšims, kurios pateiktos metodikos 3 lentelėje.

3 lentelė. Augalų rūšys, kurios dalijamos taikant rankomis dalijimo pusiau metodą

I SKYRIUS LUKŠTINGOS AUGALŲ RŪŠYS		
Eil. Nr.	Lotyniškas pavadinimas	Lietuviškas pavadinimas
1.	<i>Agrimonia</i>	Dirvuolės
2.	<i>Andropogon</i>	Barzdočiai
3.	<i>Anthoxanthum</i>	Gardūnytės
4.	<i>Arrhenatherum</i>	Avižuolės
5.	<i>Astrebala</i>	Astreblos
6.	<i>Beckmannia</i>	Bekmanijos
7.	<i>Bouteloua</i>	Kamuolės

8.	<i>Brachiaria</i>	Mainos (malnos)
9.	<i>Briza</i>	Ašarėlės
10.	<i>Cenchrus</i>	Amuožiai
11.	<i>Chloris</i>	Žaliuonės
12.	<i>Dichanthium</i>	Duokos
13.	<i>Digitaria</i>	Pirštuolės
14.	<i>Echinochloa</i>	Rietmenės
15.	<i>Ehrharta</i>	Erhartos
16.	<i>Elymus</i>	Elimai
17.	<i>Eragrostis</i>	Posmilgės
18.	<i>Gomphrena</i>	Gomfrenos
19.	<i>Gossypium</i>	Vilnamedžiai
20.	<i>Melinis</i>	Medūnai
21.	<i>Oryza</i>	Ryžiai
22.	<i>Pennisetum (ne glaucum)</i>	Soruolės
23.	<i>Psathyrostachys</i>	Vikšrūniniai valkeniai
24.	<i>Scabiosa</i>	Žvaigždūnės
25.	<i>Sorghastrum</i>	Sorguolės
26.	<i>Stylosanthes (ne guianensis)</i>	Stylosantės
27.	<i>Taeniatherum</i>	Kaspinoočiai
28.	<i>Trisetum</i>	Visgės
II SKYRIUS LENGVAI PAŽEIDŽIAMŲ, TRAPIŲ SĖKLŲ RŪŠYS		
29.	<i>Archis</i>	Arachiai
30.	<i>Glycine</i>	Sojos
31.	<i>Phaseolus</i>	Pupelės

100. Rankomis dalijant mėginį pusiau, sėklos turi būti tolygiai išpilamos ant lygaus švaraus paviršiaus, kruopščiai išmaišomos ir mentele suformuojama krūvelė, kuri padalijama pusiau, po to kiekviena pusė dar perpus, kad būtų keturios dalys.

101. Kiekviena dalis turi būti dar kartą padalijama pusiau, kad būtų aštuonios dalys, kurios išdėstomos dviem eilėmis po keturias krūveles.

102. Kas antra krūvelė sujungiamos, pvz., pirma ir trečia pirmoje eilėje su antra ir ketvirta antroje eilėje. Likusios keturios dalys pašalinamos.

103. Procedūra kartojama tol, kol gaunamas reikiamo dydžio pristatomasis mėginys.

**KETVIRTASIS SKIRSNIS
PRISTATOMOJO MĖGINIO SVORIAI**

104. Pristatomojo mėginio svoris drėgnumo tyrimui turi būti 100 g augalų rūšims, nurodytoms metodikos 4 lentelėje, kurių sėklos turi būti malamos, ir 50 g kitų augalų rūšių sėkloms.

4 lentelė. Augalų rūšys, kurių sėklos turi būti malamos

Eil. Nr.	Lotyniškas pavadinimas	Lietuviškas pavadinimas
1.	<i>Avena</i> spp.	Avižos
2.	<i>Cicer arietinum</i>	Sėjamiėji avinžirniai
3.	<i>Citrullus lanatus</i>	Tikrieji arbūzai
4.	<i>Fagopyrum esculentum</i>	Sėjamiėji griķiai
5.	<i>Glycine max</i>	Gauruotosios sojos
6.	<i>Gossypium</i> spp.	Vilnamedžiai
7.	<i>Hordeum vulgare</i>	Paprastieji miežiai
8.	<i>Lathyrus</i> spp.	Pelėžirniai
9.	<i>Lupinus</i> spp.	Lubinai
10.	<i>Macroptilium atropurpureum</i>	Raudonosios sparnuotės
11.	<i>Oryza sativa</i>	Sėjamiėji ryžiai
12.	<i>Phaseolus</i> spp.	Pupelės
13.	<i>Pisum sativum</i>	Sėjamiėji žirniai
14.	<i>Secale cereale</i>	Sėjamiėji rugiai
15.	<i>Sorghum</i> spp.	Sorgai
16.	<i>Triticum</i> spp.	Kviečiai
17.	<i>xTriticosecale</i>	Kvietrugiai
18.	<i>Vicia</i> spp.	Vikiai
19.	<i>Vigna</i> spp.	Vignos
20.	<i>Zea mays</i>	Sėjamiėji kukurūzai

105. Sėklos sertifikatui gauti pristatomojo mėginio svoris visiems kitiems tyrimams, išskyrus drėgnumo tyrimą, turi būti ne mažesnis nei pristatomojo mėginio svoris, nurodytas atitinkamai augalo rūšiai Privalomuosiuose kokybės reikalavimuose. Pristatomojo mėginio svoris ISTA sertifikatui gauti arba jei Privalomuosiuose kokybės reikalavimuose pristatomojo mėginio svoris nėra nustatytas – pristatomojo mėginio svoris turi būti ne mažesnis nei pristatomojo mėginio svoris, nurodytas metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelių penktoje skiltyje.

106. Jei ISTA sertifikatui gauti sėklos savininkas neprašo nustatyti kitų rūšių sėklų

skaičiaus, pristatomasis mėginys turi sverti ne mažiau nei metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelės šeštoje skiltyje nurodytas tiriamojo mėginio svoris švarumo tyrimui.

107. Jei sėklos yra dengtos, pristatomasis mėginys turi būti sudarytas iš sėklų kamuolėlių arba sėklų skaičiaus, nurodyto metodikos 2 priedo 1 ir 2 lentelių antroje skiltyje. Jei sėklos savininkas neprašo atlikti kitų sėklų skaičiaus nustatymo, pristatomąjį mėginį turi sudaryti tiek sėklų, kiek nurodyta metodikos 2 priedo 1 ir 2 lentelių trečiojoje skiltyje atliekant švarumo tyrimą.

108. Jei sėklos priskiriamos nedidelei sėklų siuntai, pristatomojo mėginio svoris gali būti mažesnis nei metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelėse nurodytas pristatomojo mėginio svoris, tačiau pristatomasis mėginys turi būti sudarytas iš mažiausiai 400 sėklų pridedant papildomai 25 sėklas sėklos identifiškumui užtikrinti.

Pakeitimai:

2017 m. kovo 14 d., Nr. AI-143.

VI SKYRIUS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO SIUNTIMAS LABORATORINIAMS TYRIMAMS

PIRMASIS SKIRSNIS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO FASAVIMAS

109. Pristatomieji mėginiai turi būti sufasuoti atitinkamose fasuotėse, kurias būtų galima užplombuoti ir mėginio kokybė fasuotėse jas pervežant bei laikant iki tyrimų pradžios turi nepasikeisti, t. y. mėginio kokybė, atitinkanti siuntos kokybę, fasuotėje turi išlikti tokia, kokia yra mėginio ėmimo metu.

110. Pristatomieji mėginiai švarumo tyrimui ar kitų sėklų skaičiaus nustatymui atlikti turi būti tokiose fasuotėse, kurios neabsorbuotų inertiškos medžiagos ir smulkių sėklų, todėl smulkiasėklėms augalų rūšims fasuotės iš audinio gali būti netinkamos.

111. Pristatomieji mėginiai daigumo, biocheminio gyvybingumo ar užkrėstumo kenkėjais tyrimams turi būti fasuotėse, dėl kurių mėginio kokybė turi nepakisti. Geriausias būdas tą pasiekti – leisti, kad tarp fasuotėje esančių sėklų ir fasuotės išorės vyktų oro apykaita. Tokiu būdu galima išvengti neigiamos sėklų drėgmės įtakos šių tyrimų rezultatams.

112. Pristatomieji mėginiai sėklų drėgnumo tyrimui ar 1000 sėklų svorio nustatymui atlikti turi būti sufasuoti drėgmei nelaidžiose fasuotėse, pagamintose iš neausto plastiko, polietileno ar kitokios plėvelės, kurią galima hermetiškai uždaryti. Tokio tipo fasuotėms taip pat priskiriami maišeliai, skardinės ir buteliai. Kitu fasavimo atveju drėgmės keitimasis tarp fasuotėje esančių sėklų ir fasuotės išorės gali paveikti tyrimų rezultatus. Fasuoiant sėklas drėgmei nelaidžiose fasuotėse svarbiausia, kad iš tokių fasuočių būtų maksimaliai išspausstas oras.

113. Pristatomieji mėginiai tokių augalų rūšių, kurių sėklos yra sultingos, pvz., tropinių ar subtropinių augalų rūšių, turi būti sufasuoti taip, kad būtų išlaikytas didelis tokio mėginio drėgnumas. Be to, tokioms sėkloms išlikti gyvybingoms būtinas ir deguonis, todėl tokios sėklos turi būti sufasutos drėgmei nelaidžiose fasuotėse ir laboratoriniams tyrimams pristatomos kaip įmanoma greičiau.

114. Jei iš to paties pristatomojo mėginio bus atliekami šios metodikos 111 ir 112 punktuose išvardyti tyrimai, rekomenduotina sufasuoti mėginį drėgmei nelaidžioje fasuotėje ir laikyti jį vėšiai. Tokiu būdu net ir dėl didelio sėklos, laikomos drėgmei nelaidžioje fasuotėje, drėgmės kiekio nepablogės nei sėklų daigumas, nei gyvybingumas ar užkrėstumo kenkėjais būklė.

115. Jei vėsių sąlygų sudaryti neįmanoma, tokiu atveju dalį mėginio reikia sufasuoti drėgmei nelaidžioje fasuotėje, o likusią dalį – orui laidžioje fasuotėje, pvz., popieriniame, medžiaginiame ar austo plastiko bei neplyštančiame maišelyje, kad neišbyrėtų sėklos.

ANTRASIS SKIRSNIS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO PLOMBAVIMAS

116. Pristatomąjį mėginį turi užplombuoti tik mėginių ėmėjas.

117. Prieš plombuojant mėginį, turi būti patikrintas pristatomojo mėginio svoris. Jei svoris neatitinka reikalavimų, išdėstytų metodikos V skyriaus ketvirtajame skirsnyje, pristatomasis mėginys turi būti sudaromas naujai.

118. Pristatomojo mėginio plombavimas turi būti atliekamas tais pačiais būdais kaip ir sėklų siuntų plombavimas, aprašytas metodikos 8, 9 ir 10 punktuose. Priklausomai nuo pristatomojo mėginio fasuotės tipo, fasuotės gali būti plombuojamos naudojant plombas, lipnias etiketes ar lipnias juostas.

119. Rekomenduotina, kad plomba būtų su logotipu ar numeriu, sietinu su mėginių ėmėju arba Augalininkystės tarnyba.

120. Jei yra keletas pristatomųjų mėginių, kiekvieno jų plombuoti atskirai nebūtina, užtenka užplombuoti bendrą siuntinį, kuriame sudėti sufasuoti mėginiai.

121. Jei pristatomąjį mėginį į laboratoriją tiesiogiai pristato pats mėginių ėmėjas, fasuotės galima niplombuoti.

TREČIASIS SKIRSNIS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO ŽENKLINIMAS

122. Pristatomųjų mėginių fasuotės ženklinamos oficialiomis Augalininkystės tarnybos etiketėmis ir šis procesas atliekamas taip pat, kaip ir siuntos ženklinimas, aprašytas metodikos

11 punkte.

123. Jei yra keletas pristatomųjų mėginių, sudėtų į bendrą siuntinį, kiekvienas mėginys atskirai turi būti ženklinamas vienoda etikete.

124. Etiketėje privalo būti nurodyta ši informacija:

124.1. sėklos savininkas;

124.2. augalo rūšis;

124.3. augalo veislė;

124.4. kategorija;

124.5. unikalus siuntos identifikavimo kodas;

124.6. siuntos svoris;

124.7. mėginio ėmėjas;

124.8. beico pavadinimas, jei sėkla buvo apdorota;

124.9. mėginio ėmimo data;

124.10. mėginio registracijos numeris regione – prefiksas, jei mėginys siunčiamas Sėklos sertifikatui gauti.

124.11. žodis „Dublikatas“, jei mėginys yra dublikatas.

KETVIRTASIS SKIRSNIS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO IŠSIUNTIMAS

125. Sufasuotas, užplombuotas ir paženklintas etikete mėginys tyrimams turi būti išsiųstas nedelsiant.

126. Jei per savaitę susikaupia kelių siuntų pristatomieji mėginiai, galima juos išsiųsti vienu siuntimu, tačiau reikia prižiūrėti ir užtikrinti, kad mėginiai bus laikomi tinkamai, kaip aprašyta metodikos VI skyriaus penktajame skirsnyje.

127. Mėginių ėmėjas, atsakingas už pristatomojo mėginio išsiuntimą, turi užtikrinti, kad siuntimo būdas sėkloms nepakenks, t. y. sėklos nebus gabenamos netinkamomis sąlygomis, fasuotės nesusiplėšys, sėklos nebus fiziškai paveiktos ir pan.

128. Jei tos pačios siuntos vienas pristatomasis mėginys sufasuotas orui laidžioje fasuotėje, o kitas – drėgmei nelaidžioje fasuotėje, tai abi fasuotės turi būti pritvirtinamos viena prie kitos. Alternatyvus metodas – drėgmei nelaidžią fasuotę su mėginiu įdėti į orui laidžią fasuotę.

129. Mėginių ėmėjas pristatomąjį mėginį į laboratoriją gali pristatyti pats arba išsiųsti naudodamasis pašto, geležinkelių transporto ar kurjerių pašto paslaugomis.

130. Kai mėginį mėginių ėmėjas siunčia, o ne pristato pats, mėginys turi būti saugiai sufasuotas kitame ryšulyje, dėžėje ar maiše. Kiek saugiai turi būti įvyniotas mėginys, priklauso nuo

atstumo iki laboratorijos ir nuo siuntimo būdo, tačiau turi būti pasirūpinta, kad fasuotė su mėginiu būtų apsaugota nuo lietaus, aukštos ar žemos temperatūrų bei tiesioginių saulės spindulių.

PENKTASIS SKIRSNIS PRISTATOMOJO SĖKLOS MĖGINIO LAIKYMAS SANDĖLYJE

131. Jei mėginiai prieš siuntimą kurį laiką laikomi sandėlyje, mėginių ėmėjas privalo šiuos mėginius prižiūrėti ir užtikrinti tinkamas jų laikymo sąlygas, kad nepakistų sėklos mėginio kokybė.

132. Jei pristatomasis mėginys yra sufasuotas orui laidžioje fasuotėje, tai ryšulys, dėžė ar maišas, kuriame šios fasuotės laikomos, taip pat turi būti laidūs orui.

133. Jei pristatomasis mėginys yra sufasuotas drėgmei nelaidžioje fasuotėje, sandėlyje jie turi būti laikomi taip, kad mėginio drėgmė nepasikeistų.

134. Jei pristatomąjį mėginį, kuris sufasuotas orui laidžioje fasuotėje, tenka laikyti drėgmei nelaidžioje taroje, būtina įsitikinti, ar sėklų drėgnumas tikrai yra nedidelis, nes kitu atveju sėklų fiziologinė būklė gali pablogėti.

135. Sėklos, kurias galima išdžiovinti ir jos dėl to nepraranda gebėjimo sudygti, turi būti laikomos vėsiai ir sausai. Jei nėra galimybės kontroliuoti sandėlio oro drėgmės, santykinė drėgmė turėtų būti nedidelė, pvz., 20 °C temperatūra ir 10 proc. drėgmė. Jei yra galimybė mėginius atvėsinti iki žemos temperatūros, drėgmė gali būti didesnė, pvz., 5 °C temperatūra ir 16 proc. drėgmė.

136. Augalų rūšių, kurių sėklos yra sultingos (kai kurių tropinių ir subtropinių augalų rūšių sėklos), mėginius sandėlyje laikyti yra sudėtinga, kadangi tokios sėklos neilgai išlieka gyvybingos. Tokius mėginius reikia siųsti tyrimams nedelsiant po jų paėmimo.

137. Laikant mėginius sandėlyje, taip pat turi būti pasirūpinta apsauga nuo vabzdžių ir graužikų.

VII SKYRIUS SĖKLŲ MĖGINIŲ ĖMIMO REIKALAVIMAI NEVIENALYTIŠKUMO TYRIMUI

138. Sėklos siuntos nevienalytiškumo tyrimo tikslas yra įvertinti, ar sėklų siunta yra tokia nevienalytė, kad būtų techniškai nepriimtina ją tirti.

139. Šis tyrimas susideda iš dviejų skirtingų statistinių tyrimų – H rodiklio nustatymo ir R rodiklio nustatymo. Abiejų rodiklių tyrimams atlikti ėminiai imami tais pačiais būdais, kaip aprašyta metodikos IV skyriaus antrajame skirsnyje. Abiem tyrimams atlikti naudojami tie patys mėginiai.

140. Pirminiai ėminiai nevienalytiškumo tyrimui imami iš atsitiktinai pasirinktų siuntos fasuočių. Mėginių ėmimo dažnis nevienalytiškumo tyrimui pateiktas metodikos 5 lentelėje.

5 lentelė. Mėginių ėmimo dažnis nevienalytiškumo tyrimui

Eil. Nr.	Fasuočių skaičius sėklos siuntoje	Atsitiktine tvarka pasirinktų fasuočių (mėginių) dažnis
1.	5	5
2.	6	6
3.	7	7
4.	8	8
5.	9	9
6.	10	10
7.	11–15	11
8.	16–25	15
9.	26–135	17
10.	36–49	18
11.	50 ir daugiau	20

141. Iš kiekvienos fasuotės sudarytas mėginys turi atitinkamai atspindėti visą fasuotę – maišo viršų, vidurį ir apačią, todėl iš kiekvienos fasuotės turi būti paimtas daugiau nei vienas pirminis ėminys.

142. Paimti pirminiai ėminiai turi būti sumaišomi, kad būtų gautas sudėtinis mėginys. Skirtingai, nei sudarant sudėtinį mėginį ISTA ar Sėklos sertifikatui gauti, kai sumaišomi visi pirminiai ėminiai, paimti iš kiekvienos atsitiktinai pasirinktos fasuotės, nevienalytiškumo tyrimo atveju sudėtiniam mėginiui gauti tarpusavyje sumaišomi tik iš vienos fasuotės paimti pirminiai ėminiai. Pavyzdžiui, jei ėminiai imami iš 5 fasuočių, iš kiekvienos fasuotės turi būti sudaromi 5 atskiri sudėtiniai mėginiai.

143. Pristatomojo mėginio svoris nevienalytiškumo tyrimui turi būti ne mažesnis nei pusė svorio, nurodyto metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelių penktojoje skiltyje. Jei sudėtinio mėginio svoris yra ne mažesnis už nurodytąjį, toks mėginys laikomas pristatomuoju ir gali būti siunčiamas nevienalytiškumo tyrimui į laboratoriją, vadovaujantis metodikos VI skyriuje aprašytais reikalavimais.

144. Jei sudėtinio mėginio svoris yra gerokai didesnis už pusę metodikos 1 priedo 1 ir 2 lentelių penktojoje skiltyje nurodyto svorio, mėginys gali būti mažinamas metodikos V skyriaus antrajame skirsnyje aprašytais būdais.

145. Laboratorijai atlikus nevienalytiškumo tyrimą ir nustatčius, jog bent viena iš H ir R rodiklių reikšmių parodo, jog sėklų siuntos nevienalytiškumas yra reikšmingas, sėklos siunta turi būti pripažinta nevienalyte ir mėginiai ISTA ar Sėklos sertifikatui gauti negali būti imami.

146. Jei laboratorija nustato, jog nė vienas iš H ir R rodiklių neparodo, kad siuntos nevienalytiškumas yra reikšmingas, sėklos siunta vertinama kaip vienalytė, kurios nevienalytiškumo lygis yra nereikšmingas. Tokiu atveju mėginių ėmėjas gali imti ėminius ISTA ar Sėklos sertifikatui gauti.

VIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOTATOS

147. Asmenys, pažeidę metodikos reikalavimus, atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Pakeitimai:

1. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 14 d. įsakymas Nr. A1-143 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2016 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. A1-366 „Dėl Sėklų mėginių ėmimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“.